

ג ל י ו נ ר ת ל ע י ר ון ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
שנת האחת עשרה
יוצא לאור ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

כ"ח (תשי"ב)

הערה: שאלות למבנה הפרק כולו ולסדר התוכחות ע' בגליון כי תבוא תשי"ג
" לחלקו הראשון של הפרק
א. ל"ו ועבדת שם אלוהים אחרים עץ ואבן
ס"ד ועבדת שם אלוהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך עץ ואבן
רש"י ס"ד: כתרגומו, לא עבודת אלוהות ממש אלא מעלים מס וגולגולות.
לכומרי עבודת אלילים.
רש"י ד' כ"ח: כתרגומו, משאתם עובדים לעובדיהם כאלו אתם עובדים להם.
והשוה לזה:

אברבנאל:... ענינו שאחרי בואם בגלות יצאו רבים מכלל הדת מתוך הצרות
והגזרות, שלא יוכלו לסבלם, והנה אמר בפסוק ס"ד "אשר לא ידעת אתה
ואבותיך" ולא אמר כך למעלה, לפי ששם דבר בחורבן בית ראשון, שהלכו
לבבל ועבדו אלוהי הבבלים, שכבר שמעו את שמעו ועבדו אותם הרבה,
אמנם עתה ידבר בגלות האחרון, לכן אמר עליהם "אשר לא ידעת אתה
ואבותיך", ואמר: "ובגויים ההם לא תרגיע ולא תמצא מנוח לכף רגליך",
להודיע מה שאמר יחזקאל (כ' ל"ב-ל"ג) "והעולה על רוחכם היו לא
תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגויים כמספחות הארצות לשרת עץ ואבן.
חי אני: אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם"

עקדת יצחק:... אמנם בגלות הראשון לא נאמר "אשר לא ידעת אתה ואבותיך",
לפי שעבודות הבבלים כבר היו ידועים להם בהיותם על אדמתם ועבדום
הרבה שנים; אמנם זאת העבודה תהיה זרה להם בלי ספק.
ויתכן שיובן (הכונה לפסוק ס"ד) שנמצאו בגלות הזה כמה אלפים ורבות
מישראל שהחליפו שיטתם והמירו דתם לסיבת הגזרות אשר נגזרו עליהם...
והנה על אלו המחליפים שיטתם אמר "ובגויים האלה לא תרגיע", כי
אע"פ שנתערבו בגויים ההם לגמרי, לא ימצאו ביניהם מנוח, כי הם
יחרפו ויבזו אותם תמיד ויחשבו עליהם מחשבות ועלילות מפאת דתם
ותמיד הם חשודים בעיניהם למתיהדים ומגלגלים עליהם סכנות עצומות,
ומה גם עתה בזמננו זה, אשר עלה עשן השמימה בכל מלכויות ספרד

הפוך/

ג ל י ו נ ר ת ל ע י ר ון ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
שנת האחת עשרה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

נצבית-רילך (תשי"ב)

א, והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה...
והטבות אל לבבך...
ב. וטבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו...
ג. וטבה' אלוקיך את טבותך.

יסנן שתי אפשרויות להבנת פסוקים אלה מבחינה תחבירית:

ב

ראב"ע סוף פרק כ"ט ד"ה
הנסתרות החל מן "ובעבור
טאמר וישליכם" עד "ועל דעת
ר' יהודה"
חזקוני: לעיל (כ"ט כ"ז) -
נאמר: וישליכם אל ארץ
אחרת, וכאן נאמר: ואם תשוב-
הוא ישוב את טבותך.

הפוך/

א

רמב"ן ב' וסעם וטבת עד ה' עד "או יהיה מצורך"
אברבנאל... אם היות הברכות והקללות בלסוף תנאי
"אם שמע תשמע" ו"אם לא תשמע", הולכים משה
אדוננו, סכלם - הברכה והקללה - עתידים
להתקיים ושאחר שיתמו הקללות כלם ישובו אל השם
ית' והוא יקבצם ויגאלם, וזאת היא הנחמה
האמתית והגאולה העתידה, אחר אנחנו מקורים
אותה... כי יבואו עליך הברכה והקללה - כי
כלם יתקיימו בהכרח, הנה אז בהכרח תשוב אל ה'.

ובאיי הים, שלישייתם שרף האש, שלישייתם יברחו הנה והנה להחבא והנשארים יחיו בפחד גדול ומורך נפלא מפיח לבבם וממראה עיניהם... והנה באמת, מה שאמר "ובגויים ההם לא תרגיע... והיו חייך תלויים לך מנגד..." הוא צודק מאד בכל גלותנו זה, לומר, שלא יקרה לנו בו כאשר קרה לעשרת השבטים אשר הגלו ראשונה, שאם גלו מארצם, הנה לא נפזרו אלו מאלו, ובארץ גלותם לא ישב זה בתוכם והם נושאים שם עול העבודה מהם ושאר השעבודים, אשר נותנים עליהם מלכי הארצות ההם - אשר ובלל -; אמנם אנחנו הגולים בתוך העמים שאנו נפוצים ומפוזרים בינותם וזהרשעים שבהם מצרים אותנו מכל הצדדים, אין לנו טום מרגוע מכמה צרות וענויים שהם עושים אותנו בהם בכל מקומות מושבותיהם, עד שאין עיר ומדינה שאין מגלגלין גזרות על גוליה משונות מחברותיה, כמו שהוא נודע ומפורסם מגזרות הקהלות שהיו בארץ אדום וישמעאל עד הנה, לולא רחמי ה' וחסדיו בלב המלכים ושרים וטאר אנשי האומות ההם...

1. מה קשה לשלחתם בפסוקנו?
2. מה בין רש"י לבין מירושני בעל העקדה ואברבנאל בפרש"י את "ועבדת שם אלוהים אחרים." עיין גם גליון ואתחנן תש"ב שאלה ג.
3. מה רמז מצאו בעל העקדה והאברבנאל בפרקנו לכך, שפסוק ל'ו ופסוק ס"ד בשתי תקופות שונות ידברו?
4. מה בין ר' יצחק עראמה בעל עקדת יצחק לבין אברבנאל בהכנתם את הפ' "ובגויים ההם לא תרגיע" ומה הן הסקפותיהם על צרות ישראל בגלות המסתקפות בפרוטיהם לפסוק זה?

ג. ס"ג והיה כאשר שם ה' עליכם להיטיב אתכם ולהרבות אתכם כך יטיב ה' עליכם להאביד אתכם ולהסמיד אתכם.
 רש"י ד"ה כן יטיב ה' - את אויביכם עליכם להאביד
 ראב"ע " כאשר שם - שלא תחשוב כי יזיק לך או יתאבל כשעם (אויב לך) אם צדקת מה תתן לו"

1. מה קשה לרש"י ומה הצריכו לפרש כן? (טים לב: קשה לו גם קשי חיצוני - לשוני, גם קשי פנימי-רעיוני.)
2. מה קשה לראב"ע בפסוקנו - האם זהו אותו קושי העומד בפני רש"י או אחר?

ח י ד ה
 על פסוק ס"ג ימליץ ראב"ע את תהלים מ"ח ס"ג: "כאשר שמענו כן" ראינו הסבר פטר הדבר!

רמב"ן: ווען נון קינפטיג אללע דיזע דלינגע איינטרעפפען, זעגען אונד פלוק... דו נימסט עס צו הערצען, בעקעהרטס דין צום עויגען... זא ווירד דער עוויגע זיך אויך דיינער ערברם ען וכן כל המתרגמים.

ר' ש.ר. הירש: כאשר יתקיים בך כל הנה בתורה בברכה וקללה על עצוב דמות עתידך באלפי השנים הבאות, אז תביא את סכום נסיונותיך-נסיונות דרכך בהסטוריה - אל לבבך פנימה וכתוצאה מחשבון נמשך תשוב אל ה' ולתורתו בכל לבבך ובכל נפשך.

1. כיצד מבארות שתי הקבוצות האלה את הפסוקים מבחינה תחבירית? (לשאלה מסוג זה ע' ויצא תש"ט שאלה ב' בשלח תש"ד "א" ויקרא תש"י "ב.))
2. מה הן המסקנות הרעיוניות השונות הנובעות מתוך השוני הזה? מה הובטח לנו לדעת כל אחת משתי הקבוצות?
3. לאיזו משתי הדעות יש להביא ראיה מפרק ד' פ' כ"ט?

ג. והיה כי יבואו עליך... הברכה והקללה... והשבות אל לבבך בעל אור החיים מקשה: למה הוצרך לומר "הברכה" כיון שהדבר הוסבב התשובה הוא מורא הקללה, לא היה לו לומר אלא: "כי יבוא עליך הקללה"? נסה ליטב תמיהתו.

- ג. רמב"ן ב ד"ה וטעם ושבת עד ה' עד ולפני דעתי יש בו סוד
  1. מה קשה לו בפ' ב'?
  2. מה ההבדל בין סני פרושיו?
- לפרושן הראשון ע' דבריו בראשית ט"ו י"ג ד"ה כי גר יהיה זרעך עד "ורבים כן".